

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی

معاونت امور بهداشتی

دستورالعمل

نحوه ارزشیابی رسانه های تولیدی

رسانه های آموزشی نقش مهم و فزاینده ای در توانا ساختن فراگیران جهت بهره برداری از یادگیری انفرادی ایفا می نمایند و بهترین روش برای انتشار سریع اطلاعات با دقت زیاد و حقایق ساده به یک جمعیت وسیع و با هزینه اندک محسوب می شود .

بهره گیری از رسانه ها معمولا نتیجه تلاش ها ، ایجاد نظام سیستمی است شامل هدفها ، فرایندها ، افراد ، مواد، وسایل امکانات ، محیطی که به بهترین وجه می توانند یادگیری مطلوبی را در فراگیران ایجاد نمایند .

نگاهی گذرا بر میزان تاثیر آنها در یادگیری نشان می دهد که حدودا ۷۵٪ یادگیری در یک انسان متعارف از طریق بکارگیری حس بینایی صورت می گیرد . این امر در رابطه با حواس شنوایی ، لامسه ، چشایی و بویایی به ترتیب ۱۳٪ - ۶٪ - ۳٪ و ۳٪ است . در نتیجه طراحی ، تولید ، تهیه و بهره گیری موثر و پایدار فراگیران را نمی توان از نظر دور داشت . در این رابطه طراحی ، تولید ، تهیه و بهره گیری موثر از این گونه رسانه ها تابع پاره اصول معیارهاست که مهمترین آن ارزشیابی رسانه خصوصا قبل از تولید به منظور میزان درک و قابلیت خواندن رسانه ، چگونگی یادآوری پیام ها ، شناختن نقاط قوت و ضعف رسانه ، جستجو برای یافتن عوامل ایجادکننده حساسیت است و بطور کلی آیا مخاطب مورد نظر پیام را فهمید؟ آیا مخاطب را قانع کرد؟ آیا منجر به تغییر در رفتار شد؟ آیا منجر به بهبود در سلامت شد ؟

دستورالعمل نحوه ارزشیابی رسانه های آموزشی

بند(۱) کلیه رسانه های آموزشی چاپی پس از تهیه توسط واحد تهیه کننده (درستاد یا مراکز بهداشتی درمانی) مورد پیش آزمون قرار گیرد . آموزش بهداشت مراکز موظف هستند، دستورالعمل نحوه پیش آزمون مواد چاپی را در اختیار واحد ها و مراکز بهداشتی درمانی تابعه قرار دهند . (فرم های مذکور ضمیمه دستورالعمل می باشد)

بند(۲) واحد تهیه کننده رسانه باید پس از پیش آزمون براساس نقطه نظرات گروه هدف اصلاحات لازمه را بعمل آورد .

بند(۳) رسانه چاپی اصلاح شده همراه با نتایج پیش آزمون ، لازم است به واحد آموزش سلامت مراکز تابعه ارائه گردد .

بند(۴) دبیر کمیته فنی واحد آموزش سلامت موظف است کمیته فنی ماهانه را با حضور کارشناسان آموزش سلامت و نماینده واحد آموزش سلامت مراکز تابعه و نماینده واحد براساس محتوای آموزشی تشکیل دهد .

* در صورتی که مرکز بهداشتی درمانی رسانه را تهیه کرده نیاز به حضور نماینده مرکز در جلسه نبوده ولی با توجه به

محتوای آموزشی از کارشناسان واحدها دعوت بعمل آورده شود .

بند (۵) پس از بررسی رسانه در کمیته فنی مراکز و ارایه بازخوراند به تهیه کننده جهت اصلاح ، رسانه چاپی اصلاح

شده همراه با فرم های عمومی و اختصاصی تکمیل شده و نتایج پیش آزمون برای باز بینی نهایی به واحد آموزش بهداشت این معاونت ارسال شود .

بند (۶): دبیر کمیته فنی آموزش سلامت ستاد معاونت موظف است جلسه کمیته فنی ماهانه با حضور اعضای

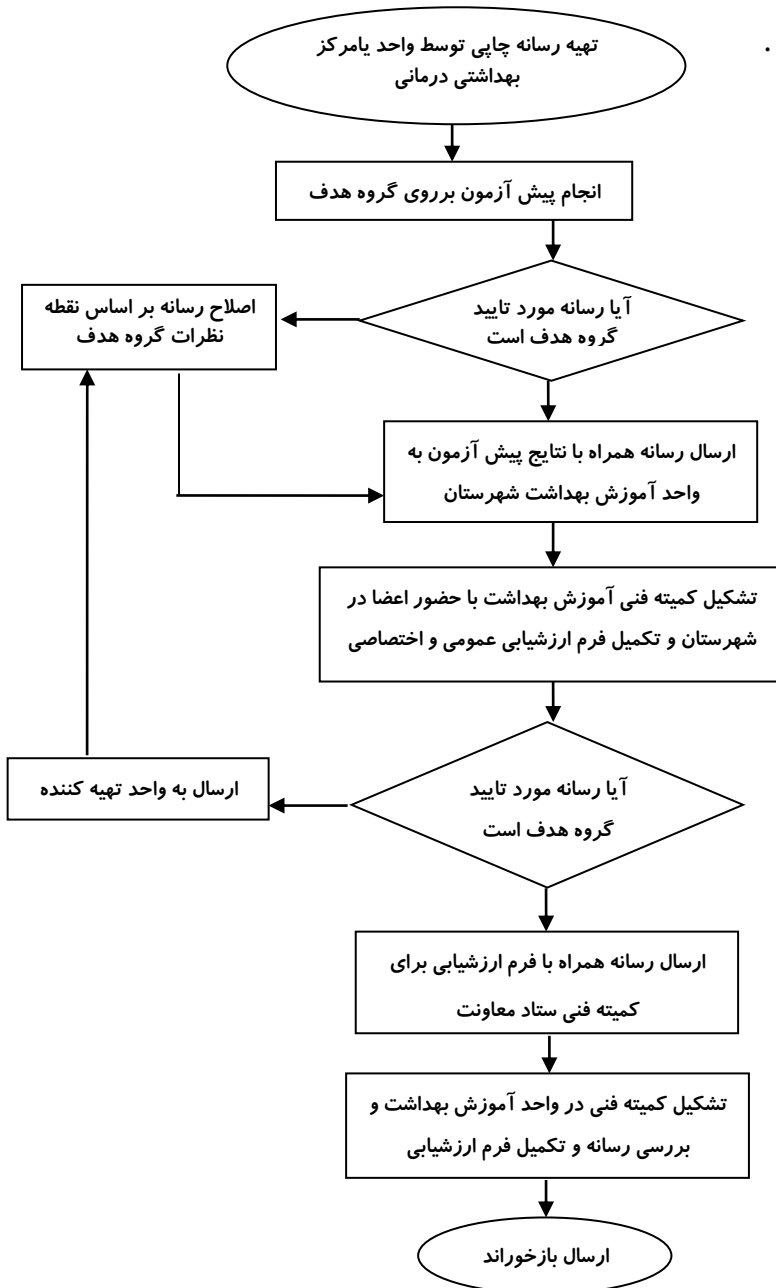
(کارشناسان آموزش بهداشت ، نماینده واحد بر اساس محتوای آموزشی) را تشکیل ، پس از بررسی ، نتایج ارزشیابی با تکمیل

فرم های مربوطه به مراکز تهیه کننده رسانه اعلام نمایند .

* شایان ذکر است کلیه رسانه های چاپی

بدون طی مراحل فوق الذکر

نمی تواند چاپ و تکثیر شود .

فرم معیار عمومی جهت ارزشیابی رسانه های آموزشی

عنوان (مشخصات ماده آموزشی):

مناسبت:

توضیحات مختصر:

لطفا با گذاردن علامت ضربدر در ستون بلی یا خیر در مقابل هریک از معیارهای عمومی زیر، مواد آموزشی را ارزیابی کنید

** پذیرش ۸ معیار از معیارهای عمومی فوق جهت قبول مطلوبیت رسانه الزامی است .

ردیف	معیار های عمومی	بلی	خیر
۱	آیا گروه هدف ماده آموزشی از نظر سطح تحصیلات، فرهنگ ، موقعیت جغرافیایی - اجتماعی - اقتصادی و دموگرافیک مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند .		
۲	آیا گروه هدف در انتخاب و تولید و ارزشیابی ماده آموزشی فوق مشارکت داشته اند		
۳	آیا ماده آموزشی براساس باورها و اعتقادات گروه هدف طراحی و منعکس کننده سبک زندگی روزانه آنها است .		
۴	آیا ماده آموزشی عاری از عناصری است که موجب رنجش خاطر جوامع سنتی می گردد.		
۵	آیا اهداف اختصاصی آموزش در ماده آموزشی عنوان شده است یا به نحوی در آن مستتر است .		
۶	آیا ماده آموزشی بخشی از یک برنامه کلی آموزشی است که جهت گروه هدف طراحی شده است		
۷	آیا تولید کنندگان ماده آموزشی که آن را ترویج می نمایند در دسترس هستند .		
۸	آموزش یا دور های مهارت آموزی درجهت تقویت پیام های فوق طرح ریزی شده اند		
۹	آیا آموزش های قابل دسترس (مواد آموزشی - بروشور - راهنما - جزوات و) برای استفاده از ماده آموزشی موجود است .		
۱۰	آیا ماده آموزشی نشان دهنده آن است که کارکنان بهداشتی نیز در آن مشارکت داشته اند		
۱۱	آیا ماده آموزشی انتخاب آگاهانه را ترویج می دهد و موجب برانگیختن گروه هدف در رفتار مورد نظر می شود.		
۱۲	آیا این ماده آموزشی پیش آزمون شده است .		
	تعداد معیار پذیرفته شده :	جمع	

پیشنهادات:

فرم ارزشیابی مواد آموزشی چاپی

به منظور ارزیابی کیفیت ماده آموزشی چاپی نمرات ۱ تا ۵ به منظور مطابقت ماده آموزشی با معیارهای اختصاصی زیر در نظر گرفته شده است. نمره ۵ نشان دهنده مطابقت کامل با معیار (کیفیت بالا) و نمره یک نشان دهنده عدم مطابقت با معیار (بدون کیفیت) است.

لطفا با گذاردن علامت ضربدر (☒) در ستون نمرات وسیله آموزشی را ارزیابی کنید.

ردیف	معیار اختصاصی	۱	۲	۳	۴	۵
۱	آیا یک موضوع خاص را بطور فراگیر و جامع ارایه می دهد					
۲	محتوی یا پیام به آسانی قابل درک است					
۳	تصاویر واضح و مشخص و یا مکمل محتوی برای خواندن هستند					
۴	آیا اندازه حروف چاپ شده مناسب برای خواندن هستند					
۵	محتوی عناصری هستند که موجب خلق پیام جدید در گروه هدف می شود					
۶	محتوی عناصری که بر ایده اصلی تمرکز دارد و آن را تقویت می کند (انواع چهره ، اندازه تغییرات اندازه چاپی کلمات ، رنگ)					
۷	کیفیت نوشته ها ، دستور زبان ، ویرایشگری مناسب است .					
۸	محتوی اطلاعات زیاد که موجب افزایش بار اطلاعاتی شده باشد نیست					
۹	از زبانی که قابل درک گروه هدف است ، استفاده شده است					
جمع						

جمع نمره ارزیابی

تصمیم گیری از :

- نمره ۴۵ - ۴۰ مواد چاپی قابل استفاده است
- نمره ۳۹ - ۲۱ مواد چاپی نیاز به بازنگری دارد
- نمره کمتر از ۲۰ مواد چاپی قابل استفاده نیست

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی

فرم معیار اختصاصی جهت ارزشیابی مواد آموزشی دیداری

مقیاس درجه بندی از ۱ تا ۵ ، درجات مطابقت مواد آموزشی تهیه شده با معیار هایاختصاصی را نشان می دهد. نمره ۵ نشان دهنده مطابقت کامل و یک نشان دهنده عدم مطابقت با معیارهای موجد است .

ردیف	معیار اختصاصی					
	۱	۲	۳	۴	۵	
۱						یک موضوع خاص را نشان می دهد
۲						موضوع به آسانی قابل درک است
۳						رنگ ها و تصاویر در جهت افزایش اثر بخشی موضوع آموزشی است
۴						پیام عینی و قابل مشاهده است
۵						پیام مشخص و واضح است
۶						ماده آموزشی محتوی عناصر غیر ضروری نیست
۷						اندازه مناسب برای تصاویر،نوشته ها وسایراجزا جهت اثربخشی مناسب وجود دارد
۸						وسیله دیداری به آسانی قابل حمل و انتقال است
۹						وسیله دیداری باعث ایجاد بحث خلاق می گردد
جمع						

جمع نمره ارزیابی

تصمیم گیری از :

- نمره ۴۵ - ۴۰ مواد چاپی قابل استفاده است
- نمره ۳۹ - ۲۱ مواد چاپی نیاز به بازنگری دارد
- نمره کمتر از ۲۰ مواد چاپی قابل استفاده نیست

پیشنهادات :

تاریخ :

امضا :

نام و نام خانوادگی ارزشیابی کنندگان :

پیش آزمون :

هنگامیکه پیش نویس رسانه تهیه گردید ، پیش از تایپ یا تهیه آن ها ، رسانه را با تعدادی از افراد گروه مخاطب بیازمایید .

هدف از آزمایش :

- ارزشیابی میزان درک و قابلیت خواندن رسانه .
- ارزشیابی چگونگی یاد آوری پیام ها .
- شناختن نقاط و قوت رسانه .
- تعیین اینکه آیا فواید شخصی رسانه ، به اندازه کافی قوی می باشد که منجر به تغییر رفتار شود .
- جستجو برای یافتن عوامل ایجاد کننده حساسیت و یا بحث انگیز .

دو راه عمده برای آزمودن یک مطلب وجود دارد :

- مصاحبه شخصی (انفرادی)

- مصاحبه گروهی متمرکز

اینکه شما چه روشی را برای آزمودن رسانه انتخاب می کنید مهم نیست ، بلکه به یک محیط آرام نیاز دارید تا پاسخ دهندگان با آسایش بتوانند پیام ها و رسانه ای را که شما به ایشان نشان داده اید توضیح دهند . نسخه ای از پیش نویس رسانه تان را به فرد مورد نظر داده و بعضی از سوالهای زیر را ایشان پرسید:

سوالات آزمون رسانه

- ۱- این صفحه قصد بیان چه مطلبی دارد؟
- ۲- به زبان خود این مطلب را بازگو کنید
- ۳- این تصویرچه چیزانشان می دهد؟ آیا انجام کاری را از شما می خواهد؟ اگر جواب مثبت است چه چیز را؟
- ۴- آیا کلمات با تصاویر روی صفحه همخوانی دارد؟ توضیح دهید
- ۵- چه نکته ای در صفحه مورد علاقه تان واقع شده است (و برعکس)
- ۶- آیا کلمه ای در متن وجود داشته است که متوجه نشده باشید؟ کدام کلمه (در صورت وجود، کلمه را برای شنونده توضیح داده و از وی بخواهید که کلمات دیگری که می توان برای بیان کلمه بکار برد، بیان کند)
- ۷- آیا کلمات دیگری وجود دارد وجود دارد که فکر کنید دیگران ممکن است در خواندن یا درک آن دچار مشکل شوند؟ (دوباره از پاسخ دهندگان سوال کنید)
- ۸- آیا جمله یا عقیده ای وجود دارد که واضح نباشد (در صورت وجود، آیا پاسخ دهندگان آن جمله را برای شما نشان داده اند؟ پس از توضیح پیام مذکور از گروه شنوندگان بخواهید که ره بهتر بیان آن عقیده را به شما بگویند)

۹- کدام یک از نکات موجود در پیام شما مطلوب بوده است؟ از کدامیک خوشتان نیامده است؟

۱۰- در مورد تصاویر موجود در پیام، چه نکته ای مطلوب شما بوده است؟ از کدامیک خوشتان نیامده است؟
(نوع رنگ ها، افراد ارایه دهنده و غیره)

۱۱- آیا در تصاویر نکته ای که منجر به ایجاد حساسیت و یا بحث در افراد گروه شود وجود دارد؟

۱۲- برای اینکه رسانه تا حد امکان خوب باشد و به راحتی درک شود چگونه می توان تصاویر را بهبود بخشید؟

۱۳- آیا پیشنهاد دیگری در جهت بهبودی این رسانه دارید؟ (تصاویر، کلمات و یا هردو؟)

شما بعنوان گرداننده جلسه پس از جمع آوری رسانه بگویید: حالا باید مطالب را مرور کنیم فکر می کنید مهم ترین پیام در این رسانه چه بوده است؟

هنگامی که پیش آزمون به پایان رسید ، ممکن است احتیاج به ایجاد یکسری تغییرات داشته باشید سوال های ذیل در تصمیم گیری برای تغییرات ضروری به شما کمک خواهد کرد :

۱- آیا گروه هدف توانایی درک پیام ها و زبانی که پیام ها ارایه شده اند را خواهند داشت :

بلی خیر

توضیح دهید :

۲- آیا گروه هدف می توانند پیام هایی را که به ایشان ارایه شده است به خاطر بسپارند ؟

بلی خیر

توضیح دهید :

۳- چه نکته ای از مطالب و پیام ها بیشتر نظر گروه هدف را جلب کرده است ؟

توضیح دهید :

۴- چه نکته ای از مطالب و پیام ها کمتر نظر گروه هدف را جلب کرده است ؟

توضیح دهید :

۵- آیا گروه هدف قادر به درک فواید ذکر شده در پیام ها هستند ؟

بلی خیر

توضیح دهید :

۶- آیا گروه هدف به مطالب ایجاد کننده حساسیت و یا بحث انگیز ، اشاره کرده اند ؟

بلی خیر

توضیح دهید :

۷- چه تغییراتی (در صورت وجود) به وسیله گروه هدف ارایه شد ؟

توضیح دهید :

توجه شود در صورتیکه پاسخ به این سوالات منجر به تغییر در پیام ها و رسانه می گردد ، پس از بازنگری باید آنها را مجدداً آزمود.